

щата ценостъ на оралата, плуговетъ, сѣячкитъ, вършачкитъ, жетваркитъ и др. земеделски машини, споредъ тѣхното преброяване на 31. XII. 1910 г., се прѣсмѣта на 7,344,399 зл. лева въ отстѣпената територия и на 53,091,424 зл. лева общо въ Царството. Оттукъ следва, че ценността на тѣзи орджия въ отстѣпената територия изобщо съставя 13·8% отъ общата имъ стойностъ въ Царството.

По видове машини горната стойностъ се разпредѣля, както е показано въ следната таблица:

Орджия и машини	Брой	Срѣдна цена	Обща
		на 1 орджие	стойностъ
		зл. лева	зл. лева
Орала	19,236	13·50	259,688
Плугове	17,176	64	1,099,264
Сѣячки	326	640	208,640
Жетварки	2,071	950	1,967,450
Вършачки	244	13,500	3,024,000
Вѣячки и триори	2,451	227	556,377
Други машини	1,070	214	228,980
Всичко	42,574	—	7,344,399

Стойността на сѣщитъ орджия и машини общо въ Царството и отбелезанитъ въ горната таблица стойности сж съпоставени въ долната таблица.

Орджия и машини	Обща стойностъ		% на отстѣпената стойностъ къмъ общата въ Царството
	въ Царството	въ отстѣпената територия	
	зл. лева	зл. лева	
Орала	5,472,374	259,688	4·7
Плугове	6,771,648	1,099,264	16·2
Сѣячки	746,880	208,640	27·9
Жетварки	7,389,100	1,967,450	26·6
Вършачки	15,012,000	3,024,000	20·1
Вѣячки и триори	15,113,660	556,377	3·7
Други машини	2,585,762	228,980	8·9
Всичко	53,091,424	7,344,399	13·8

Плуговетъ, сѣячкитъ, жетваркитъ и вършачкитъ съставятъ най-важнитъ орджия. Отъ тѣхъ най-значителната частъ преминава къмъ Ромъния. Грамадната загуба на българското земеделѣие съ отстѣпването на земитъ по Букурешкия договоръ е очевидна.

По околии изгубената ценостъ въ машини се разпредѣля така:

Околии	Стойностъ на земеделски машини и орджия	%
Балчикъ	3,281,175	44·7
Варна	5,554	0·1
Добричъ	2,202,977	30·0
Куртъ-бунаръ	387,067	5·3
Разградъ	3,187	0·0
Силистра	1,000,525	13·6
Тутраканъ	463,914	6·3
Всичко	7,344,399	100·0

Близко половината отъ стойността на цѣлия машиненъ инвентаръ на отстѣпената територия се пада на Балчикъ, близо третината — на Добричъ. Въ тѣзи две околии собствено сж и централизирани почти всички сѣячки, жетварки и вършачки. Така, отъ 326 сѣячки въ Балчишка околия има 238, въ Добришка

73, а въ останалитъ — само 15. Всичко жетварки въ отстѣпената областъ се наброяватъ 2071, разпредѣлени по околии така: 1073 въ Балчикъ, 906 въ Добричъ, 44 въ Куртъ-бунаръ, 40 въ Силистра и 8 въ Тутраканъ. Вършачкитъ — най-сѣжпата и мощна машина — се разпредѣлятъ сжщо по тоя начинъ. Отъ 224 машини на областъта, 137 се падатъ на Балчишка околия, 60 на Добришка, 13 на Силистренска, 10 на Тутраканска и 4 на Куртъ-бунарска.

8. Стойностъ на колата

Къмъ земеделскитъ орджия спадатъ и превознитъ сръдства на земеделѣлеца — колата. Статистиката класира тѣзи сръдства въ три категории: Конски едноконни кола, конски двуконни кола и волски (или биволски) кола.

Какъвъ е общиятъ брой на тѣзи кола на 31 декемврий 1910 година, това видѣхме въ главата за земеделѣието, параграфа за земеделѣлския инвентаръ. Общата стойностъ на тѣзи орджия, споредъ сръднитъ цени за всѣка категория кола, се прѣсмѣта на 46,334,200 зл. лева за Царството и на 4,986,665 зл. лв. за отстѣпенитъ на Ромъния земи. Оттукъ следва, че отъ ценността на земеделѣлскитъ превозни сръдства България изгубва една стойностъ, която съставя 10·8% отъ общата стойностъ на тѣзи сръдства.

По отдѣлни категории кола, тази стойностъ се разпредѣля, както следва:

	Брой	Срѣдна цена на 1 кола	Обща стойностъ	%
		зл. лева	зл. лева	
Конски едноконни кола	1,670	120	200,400	4·0
Конски двуконни кола	20,683	165	3,412,695	68·4
Волски или бивол. кола	24,974	55	1,373,570	27·6
Всичко	47,327	—	4,986,665	100·0

По отношение респективнитъ стойности на отдѣлнитъ категории кола общо въ Царството тѣзи въ отстѣпената областъ съставятъ:

Едноконнитъ конски кола	4·9%
Двуконнитъ	26·6 „
Волскитъ или биволски	4·7 „

Следователно, и тукъ, както и при земеделскитъ машини, най-чувствителната загуба съставятъ най-свършенитъ орджия — конскитъ двуконни кола. Общата загуба отъ тѣзи кола надминава четвъртината отъ всички кола на Царството.

Въ противовестъ на голѣмитъ земеделски машини, които сж групирани преимуществено въ околитъ Балчикъ и Добричъ, превознитъ сръдства отъ всички категории сж разпредѣлени по-равномѣрно по околии. Даннитъ по околии сж представени въ следната таблица: